

Vítězstvo Srdca

ZA VÍŤAZSTVO
NEPOŠKVRNENÉHO SRDCA

Rodina Panny Márie

2007 (III) / č. 56

Milí priatelia a dobrodínci!

V poslednom vydaní Víťazstva Srdca sme sprevádzali biskupa Pavla Máriu Hnilicu na jeho ceste do Ríma a spoznali sme pritom pekné, ako aj bolestné momenty jeho účinkovania. Mnohí z Vás ho poznali osobne, ale sotva niekto vedel o tom, koľko vonkajšieho a vnútorného utrpenia prežil, kým v ňom dozrelo také široké a pre každého otvorené otcovské srdce. I Matka Tereza bola hlboko dojatá jeho svätým životom. Preto sme sa rozhodli, že ďalšie vydanie nášho časopisu venujeme jeho požehnanému pôsobeniu.

Jeho misia pre Východ

Š domovom hlboko spätý Pavol Hnilica by si nikdy nebol pomyslel, že väčšiu časť svojho biskupského pôsobenia neprežije na Slovensku, ale v exile, v Ríme. I keď nikdy nebol priamo politicky činný, predsa bolo celé jeho konanie, jeho činy a reči trňom v oku komunistických politikov, pretože sa vedome alebo nevedome miešal do ich kompetencií. No nešlo mu o politiku na Východe. Jeho úlohou na Východe bola misia. Tam, kde prehovoril, odvážne stál na strane Evanjelia a neváhal pomenovať nedostatky pravým menom.

A hlavne vtedy, keď išlo o to, aby odhalil komunistickú, bezbožnú ideológiu, vtedy nerobil žiadne kompromisy. Jeho spontánne odpovede na agresívne otázky boli tak osvietené pôsobením Ducha Svätého, že svojich nepriateľov buď umlčal, alebo sa pod ich vplyvom dokonca obrátili. Znamenity duch, spojený s neotrasiteľnou dôverou v Boha! V neskorších rokoch často opakoval, aké je dôležité spoliehať sa v ťažkých situáciách – napr. počas prenasledovania na Ducha Svätého, „pretože v správnom okamihu, tak to sľúbil Ježiš, nám vnukne, čo máme povedať – nie pol hodinu predtým, ale práve vtedy, keď to potrebujeme.“ Tajný biskup, ktorý utiekol zo Slovenska, bol však ochotný aj trpieť za pravdu, ktorú hlásal. Počas svojho života zažil veľa poníženia a často bol pokorený až tak, že vo svojej starobe priznal: „Keď sa človek stane biskupom za ‚normálnych okolností‘, ide zvyčajne od slávy k sláve. U mňa to tak nebolo. Pri svojej biskupskej vysviacke som vedel, že v čase komunistického prenasledovania musím vysloviť Bohu svoju pripravenosť k mučenictvu. Boh však nechcel odo mňa mučenictvo krvi, no dal mi zakúsiť mučenictvo poníženia. S pomocou Panny Márie som dokázal aj tomu povedať svoje áno a stále odpúšťať vo vedomí, že obeta z lásky prináša často viac požehnaní než viditeľný úspech.“

Odpustenie bolo pre tohto biskupa v exile veľkou výzvou. Kto ho poznal, ten môže potvrdiť: K tým, ktorí ho zranili a hlboko ponížili, sa správal s takou úprimnou láskou, že nestranný pozorovateľ mal dojem, že sa biskup Hnilica stretol s jedným zo svojich najlepších priateľov. Nie nadarmo bol všade známy ako „otec Pavol“ a iba málo ľudí ho oslovovalo patričným titulom monsignore alebo Vaša Excelencia.

Strata otca a priateľa

Bolestné pokorenie musel biskup Hnilica znášať v súvislosti so smrťou Eduarda Nécseya. Večer dňa 19. júna 1968 zomrel arcibiskup Nécsey vo veku 76 rokov na následky ťažkej chrípky. Jeho posledné slová boli: „*Obetujem svoje utrpenie a smrť za Svätého Otca a za pokoj vo svete.*“ Správa o jeho smrti naplnila biskupa Hnilicu hlbokou bolesťou, lebo Eduard Nécsey mu bol priateľom, otcom a vzorom. „*Zdalo sa mi, že mi pukne srdce,*“ priznal otec Pavol. Pápežovi Pavlovi VI. v jednom liste napísal: „*Smrť Mons. Eduarda Nécseya sa ma dotkla oveľa viac ako smrť môjho vlastného otca, pretože s nitrianskym arcibiskupom ma spájalo úzke priateľstvo a synovská a bratská láska. Spomedzi všetkých biskupov, ktorí prišli sem do Ríma, bol on tým, s ktorým som bol duchovne najužšie spätý, nakoľko som sa s ním delil o starosť o prenasledovanú Cirkev v Československu*“ (26. júl 1968).

Slovenskému exilovému biskupovi vlastne nemalo nič brániť v tom, aby svojmu priateľovi preukázal poslednú úctu a rozlúčil sa s ním na jeho pohrebe. V čase „pražskej jari“ bolo možné dostať vízum na Slovensko priamo na hraniciach. Prvýkrát od úteku na Západ dúfal, že sa bude môcť vrátiť do svojej vlasti. No po dlhom čakaní mu colník vrátil pas so slovami: „*Lutujem, pán biskup, ale pre vás to nie je možné.*“ „*A prečo?*“ – chcel vedieť prekvapený čakajúci. „*Telefonicky mi oznámili, že vaša osoba v ČSSR nie je vítaná.*“

Napriek niekoľkohodinovým snahám na príslušnom ministerstve v Prahe sa nepodarilo získať preňho povolenie na vstup do vlasti. Otec Pavol sa vrátil späť do Viedne a tu cez rakúske veľvyslancstvo v Prahe zasiahol kardinál König, ale ani on nič nedosiahol.

Biskup Hnilica to nemohol pochopiť. Čo mal robiť? Nebol schopný jest', modliť sa, spať. Preto sa rozhodol vyrozprávať svoju bolesť na zvukovú pásku, a tak máme ešte aj dnes možnosť prečítať si niekoľko jeho myšlienok:

„*Nebolo mi umožnené ísť na pohreb môjho najlepšieho priateľa. Ťažko opísať túto bolesť. Pociťujem súčasne smútok a poníženie. Nie poníženie mojej osoby, ale poníženie ľudskosti.*

„*Čím som sa previnil proti svojmu národu? Kto ma vlastne z neho vypovedá? ... Nedopustil som sa nijakého trestného činu ... Videli sme autá prechádzať jedno za druhým: Taliani, Rakúšania, Nemci môžu ísť na Slovensko a ja, ktorý odtiaľ pochádzam, ktorý svoj domov tak veľmi milujem. Tam, kde som sa narodil, nemôžem pricestovať! Ľudská dôstojnosť je tu pošliapaná ... ,Telefonicky nám oznámili, že vaša osoba nie je v Československu vítaná. Pre koho nie som vítaný? Neostáva mi už nič iné, len prijať aj toto poníženie s odovzdaním sa do Božej vôle. Čakal som tam tri hodiny, v chlade a v tme. Čakal som ako žobrák pred zatvorenými dverami... Mojou povinnosťou je však pracovať v prvom rade za tento utláčaný národ.*“

V nasledujúcich riadkoch budeme svedkami, ako táto veľká bolesť nenaplnila biskupa zatrpknutím, ale premenila sa na odpúšťajúcu lásku, ktorá chcela so sebou strhnúť všetkých tých, ktorí ako on trpeli pod nespravodlivosťou komunistického vládneho systému. To, s čím sa práve vtedy zveril zvukovej páske, by bol najradšej hlasno vykričať:

„*Bratia moji, nesmie vás to znechutiť, nesmiete sa stať nepriateľmi ani Čechov, ani iných, ale naopak. Nech je to pre vás poučenie: Bud'te kvasom bratstva a bratského spolunažívania i s Čechmi a so všetkými susedmi, so všetkými národmi práve preto, lebo tam ste trpeli, tam ste boli ponižovaní, utláčaní. Doprajte slobodu všetkým!*“

Dvaja tajní biskupi zjednotení utrpením

Keď bol v lete 1951 vydaný zatykač na biskupa Hnilicu, hľadal sa zaňho vhodný nástupca, ktorý sa mal stať aktívnym až vtedy, ak by úradujúci tajný biskup už nemohol ďalej vykonávať svoje poslanie. Voľba padla na len 27-ročného Jána Korca.

A tak dňa 24. augusta 1951 vysvätil O. Pavol v podzemí svojho nástupcu, ktorý bol vtedy nielen najmladším biskupom Katolíckej cirkvi, ale asi aj biskupom s najťažším bremenom zodpovednosti. Ján Korec, ktorý žil navonok ako obyčajný robotník, mohol počas deviatich rokov vykonávať svoj biskupský úrad iba v tajnosti. V roku 1960 ho polícia odhalila: V podzemí vyučoval teológiu a troch seminaristov vysvätil za kňazov. Preto bol za „ilegálnu činnosť“ odsúdený na dvanásť rokov väzenia, z toho na osem rokov izolačnej väzby a nútených prác.

Pod vedením Alexandra Dubčeka došlo v januári 1968 k takzvanej „pražskej jari“. No nádej na „ľudskejší komunizmus“ dlho nevydržala, lebo už v auguste 1968 vtiahli na územie Československa vojská Varšavskej zmluvy. Z prechodnej „uvoľnenej situácie“ mal výhodu aj väznený tajný biskup Ján Chryzostom Korec, pretože v rámci všeobecnej amnestie sa koncom februára 1968 konečne dostal na „slobodu“. Ale aké utrpenie ho čakalo! Musel zažiť sklamanie, lebo tí, ktorých považoval za svojich, teraz pri ňom nestáli. Apoštolský trnavský administrátor biskup Ambróz Lazík bol pod nátlakom vlády a nemal odvahu rehabilitovať Jána Korca a opäť ho dosadiť do úradu pomocného biskupa. Tak bol tento oslobodený, tajne vysvätený biskup prinútený zarábať si na živobytie až do „nežnej revolúcie“ v roku 1989 ako robotník, čím si – oslabený mnohými rokmi tvrdej práce – privodil ťažkú tuberkulózu.

Jeho najväčšou útechou bolo, že v lete 1969 dostal povolenie ísť na týždeň do Ríma – i napriek námietkam zo strany Ruska. Chcel sa stretnúť so Svätým Otcom a dúfal v spravodlivé dosadenie do úradu. Biskup Hnilica sa všemožne usiloval pomôcť pokorenému spolubratovi a naozaj sa mu podarilo zabezpečiť súkromnú audienciu u pápeža Pavla VI.

Dňa 8. júla 1969 sa Ján Chryzostom Korec mohol po prvýkrát osobne stretnúť so Svätým Otcom. Táto vernosť pápežovi ho stála osem rokov väzenia! Očividne dojatý Pavol VI. objal a požehnal svojho verného duchovného syna a ich dôverný rozhovor trval viac než 20 minút. Vo svojej knihe *Od barbarskej noci* opisuje kardinál Korec toto dojímavé stretnutie takto: „*Svätý Otec zavolal zvončekom svojho sekretára a kázal privolať i otca biskupa Pavla Hnilicu. Potom podišiel ku stolíku ... vzal maličké puzdro a otvoril ho. Bol tam zlatý prsteň. Vybral ho a dával mi ho na prst. Potom Svätý Otec otvoril väčšie puzdro, biele a s pápežským znakom. V tomto puzdre bol krásny, veľký, zlatý pektorál, náprsný križ s ťažkou zlatou retiazkou... Dával mi ho cez hlavu na krk a pripínal mi ho...*“ Na záver mu ešte Pavol VI. daroval svoje dve vlastné mitry a biskupskú berlu a povedal: „*A toto je tiež naše, a to vám darujeme!*“ S radosťou prijal kardinál Korec tieto dary a zdalo sa, že sa na okamih otvorilo nebo.

Pár dní po tejto audiencii zažil biskup Hnilica trpké chvíle. Vyčítali mu, že prekročil svoju právomoc, keď vybavil slovenskému biskupovi audienciu bez predchádzajúceho súhlasu štátneho sekretariátu. Táto audiencia by sa vraj mohla stať prekážkou pri diplomatických rokovaniach medzi pražskou vládou a Vatikánom. Komunisti totiž iste nemali radosť z toho, že Svätý Otec prijal s toľkou láskavosťou ďalšieho tajne vysväteného biskupa.

Vraciate sa späť ako veriaci

Počas „pražskej jari“ povolila ČSSR svojim občanom za určitých podmienok vycestovať na Západ. Túto možnosť využili aj veriaci putujúci do Ríma. Hlavným organizátorom týchto pútí bol otec biskup Hnilica. Komunistická tlač ho svojou štvavou kampaňou doma tak zviditeľnila, že meno Hnilica sa stalo na Slovensku pojmom. Otec Hnilica sa všemožne staral o svojich krajanov. Predovšetkým zabezpečil, aby sa slovenskí pútnici dostali pri generálnej audiencii do blízkosti Svätého Otca, aby Svätý Otec pozdravil slovenskú skupinu, ba často zariadil, aby Svätý Otec osobne Slovákov prijal.

V rokoch 1968 a 1969 prišlo zo Slovenska do Ríma viac než 15 000 pútnikov, pre ktorých otec Pavol a jeho spolupracovníci zorganizovali skoro 100 audiencií. Pre všetkých museli zaobstarať ubytovanie a prehliadku mesta. Samozrejme, každý si chcel zo Svätého mesta odniesť aj malú pamiatku, na čo otec biskup vyprosil financie od dobrodincov. Vedel totiž, ako veľmi tieto púte posilňovali vieru zotročeného českého a slovenského národa.

V jednom liste pápežovi Pavlovi VI. spomína skupinu ateistických vedcov, ktorí po návrate z Ríma späť na svoje pracovisko prekvapili ostatných súdruhov svojím vyznaním:

„Vy tvrdíte, že ste ateisti, ako sme to pred púťou do Ríma tvrdili aj my. Ale keď sa vrátite z Ríma, už tak hovoriť nebudete. Stane sa vám to, čo sa stalo nám: vrátite sa späť ako veriaci.“ (23. máj 1969)

To bolo na komunistov priveľa. Obvinili jezuitského biskupa, že je vodcom takzvaných klérofašistov, a ohovárali ho, kde len mohli. Vždy nanovo na neho útočili kvôli jeho prejavu na Druhom vatikánskom koncile. Odpovedal otvoreným listom, v ktorom okrem iného napísal:

„Svoju reč na Druhom vatikánskom koncile som predniesol vo vedomí svojej zodpovednosti za Cirkev v Československu..., lebo biskupi, ktorí prišli na koncil, si nemohli dovoliť povedať to, čo som povedal ja, keď sa chceli opäť vrátiť... Prihlásil som sa o slovo a – ak mám povedať pravdu – nespomenul som ani desatinu z tých nepravostí, ktoré boli páchané na Cirkvi.“

A objavil sa nový problém. Nielenže – podľa komunistických politikov – príliš odvážne vyslovil pravdu, ale s jeho postupom nesúhlasil ani štátny sekretariát Vatikánu. Sekretár rady pre verejné veci Mons. Agostino Casaroli a jeho spolupracovníci sa totiž práve snažili obnoviť zmrazené diplomatické vzťahy medzi Vatikánom a Prahou. Otec Pavol tieto snahy v žiadnom prípade nepodporoval, lebo príliš dobre vedel, že pri politických rokovaniach s ateistickým režimom bude treba robiť kompromisy, nezlúčiteľné so zásadami Evanjelia. Jemu išlo o duchovnú správu a slobodu Cirkvi vo svojej vlasti. Osobné priateľstvo s Pavlom VI. mu sprostredkovalo priamy prístup k hlave Cirkvi, čo počas týchto mesiacov často využíval.

Takto vždy on informoval pápeža o politickom vývoji v ČSSR skôr a presnejšie než štátny sekretariát. A tak bol štátny sekretariát opakovane stavaný pred hotovú vec, lebo Svätý Otec rád plnil prosby slovenského exilového biskupa, ako napr. pri poskytnutí osobných audiencií pre tajne vysväteného biskupa Korca a pre iné, vláde nepohodlné osobnosti. Cyrilo-metodská jubilejná púť vo februári 1969 bola tou povestnou poslednou kvapkou do preplneného pohára.

Keď sa vláda v Prahe dozvedela o veľkom záujme o jubilejnú púť, povolenie vycestovať na národnú púť dostala len malá delegácia, čo otec Pavol ihneď oznámil Pavlovi VI. Svätý Otec mu odpovedal: „Povedzte Slovákom, aby prišli v čo najväčšom počte. Ja ich volám!“

Otec Pavol s radosťou tlmočil toto výslovné želanie Svätého Otca a vláda už nemohla zabrániť, aby do Ríma prišlo viac než 12 000 Slovákov. Za to ale musel Pavol Hnilica zaplatiť vysokú cenu.

V piatok 14. februára, asi hodinu a pol pred začiatkom pontifikálnej svätej omše, ktorú mal koncelebrovať hlavný organizátor spolu so Svätým Otcom a inými kardinálmi, mu zavolať Mons. Casaroli. Bol priateľský a hovoril o pokore a obete. Na záver poznamenal, že práve hovoril s československým veľvyslancom Vladimírom Ludvigom. Veľvyslanec príde na oslavy iba vtedy, ak sa biskup Hnilica nezúčastní ani na pontifikálnej omši, ani na následnej mimoriadnej pápežskej audiencii.

Otec Pavol stratil reč. On, ktorý sa do krajnosti angažoval za tieto slávnosti, vďaka ktorému vlastne boli možné, sa mal vzdať svojej účasti len preto, aby tam mohol byť prítomný nepriateľ Cirkvi! Toto bola teda pomsta komunistov! Ihneď pochopil a vedel, ako sa má rozhodnúť: pre obeť z lásky, lebo tak by konal aj Ježiš. Spočiatku mu padlo zaťažko vysloviť odpoveď, ale nakoniec vyrovnaný povedal: „*Nech ide veľvyslanec. Určite to potrebuje viac ako ja.*“

Povzbudené týmto „úspechom“ začali československé úrady napádať otca Pavla z dvoch strán: cez domácu tlač a cez rozhlas.

Toto prenasledovanie ho ale v žiadnom prípade neodradilo. Ešte viac ho utvrdilo v presvedčení, že komunizmus treba vidieť ako duchovnú moc, proti ktorej možno bojovať a poraziť ju tiež iba duchovnými prostriedkami. Preto biskup Hnilica založil ešte v roku 1967 hnutie „Pro fratribus – pre bratov“, s cieľom upozorniť na prenasledovanú Cirkev na Východe a získať veriacich na Západe, aby sa modlitbou a obetami zasadzovali za prenasledovaných, ako aj za obrátenie neveriacich. S týmto cieľom vznikol aj časopis „Pro fratribus“ ako publikačný orgán umlčaných kresťanov.

Prekážka pre vatikánsku politiku na Východe

*K*ed' začala vatikánska diplomacia uskutočňovať svoju východnú politiku, narazili na seba dve pozície. Jednou bola takzvaná „oficiálna Cirkev“, reprezentovaná skompromitovanými kňazmi, ktorí museli poslúchať komunistický režim. Tá druhá Cirkev bola pre vernosť Petrovi a jeho nástupcom umlčaná a prenasledovaná, čo z nej urobilo takzvanú „podzemnú Cirkev“. Pri rokovaniach vatikánskej diplomacie s ateistickým režimom bola podzemná Cirkev (verná Rímu) takmer úplne ignorovaná. Toto pociťovali biskupi – mučeníci ako zradu, a to zväčšovalo ich utrpenie viac než samotné prenasledovanie. Vatikánski diplomati boli predsa biskupmi rímskej Cirkvi! Niektorí cirkevní zástupcovia Vatikánu boli – podobne ako „oficiálna Cirkev“ servilní voči komunistickému režimu. Tento postoj vyvolal odpor dokonca aj u niektorých ateistov. Napríklad Jozef Machovec, jeden z nich, sa pohrdavo vyjadril o oficiálnej Cirkvi a jej reprezentantoch: „*Niektorí muži, ktorí sa vyhlasujú za oficiálnych zástupcov kresťanstva, považovali stav Cirkvi v rokoch 1950-68 za ideálny. To ako ateista vonkoncom nedokážem pochopiť.*“ (Katolícke noviny, Veľká noc 1968)

Biskup Hnilica, ktorý – samozrejme – stál na strane podzemnej Cirkvi, bol česko-slovenskej vláde, takisto ako vatikánskym diplomatom, trňom v oku. Z tohto dôvodu požadovala pražská vláda „odstránenie Pavla Hnilicu“ ako jednu z prvých podmienok na podpísanie zmluvy, v ktorej išlo o menovanie štyroch nových biskupov. Trvala na tom, aby Vatikán preložil biskupa niekam do Kanady alebo ho aspoň poslal preč z Ríma. Ale otec Pavol sa napriek všetkým radám a nátlakom štátneho sekretariátu rozhodol neopustiť Rím. Lebo ako biskup a jezuita bol povinný poslúchať iba Svätého Otca a generálneho predstaveného. A tak intervenoval Msgr. Casaroli u generálneho predstaveného. Keďže na preloženie biskupa Hnilicu neboli predložené dostatočné dôvody, generálny predstavený nepristúpil na požiadavku a nebol ochotný svojho spolubrata – biskupa preložiť z Ríma na iné pôsobisko. A pre pápeža Pavla VI. – to sa vedelo veľmi dobre – nebolo možné nájsť jasné zdôvodnenie na odsunutie biskupa Hnilicu do cudziny.

Nakoniec 27. februára 1973 Praha dohodu podpísala, hoci jej prvá podmienka, preloženie Hnilicu, nebola splnená. Podpísalo sa pritom vymenovanie štyroch nových biskupov pre Československo. Nazývali ich „kompromisní kandidáti“, pretože boli prijateľní tak pre Vatikán, ako aj pre vládu ČSSR.

*P*renasledovaná Cirkev však vedela, že títo biskupi by ich zradili, lebo ak by oficiálne mohli ostať v úrade, museli by spolupracovať s komunistami. Kardinál Trochta prišiel do Ríma len preto, aby zabránil ich vymenovaniu, čo sa mu – žiaľ – nepodarilo. Krátko nato sa ukázalo, aká škodlivá bola táto politika pre Cirkev v Československu. Bolestné následky tejto cirkevnej politiky siahajú až do dnešných čias.

Sedemdesiate roky boli pre biskupa Hnilicu v emigrácii najbolestnejšími a najtrpkjšími. No o jeho trápeniach vedeli len najbližší spolupracovníci.

*N*asledovní mučeníci zastupujú nespočetné množstvo biskupov a kňazov, ktorí za svoju vernosť museli zaplatiť vysokú cenu. Spolu s biskupom Pavlom Gojdičom boli pri verejnom procese v Bratislave v roku 1950 odsúdení na doživotie aj biskupi Ján Vojtaššák a Michal Buzalka. Okrem toho museli zaplatiť vysokú peňažnú pokutu, bol im zhabaný majetok a boli zbavení občianskych práv. Pretože verejne odporovali komunistickej ideológii, boli označení za vlastizradcov. Pripisovala sa im velezrada, vojenská zrada a špionáž.

Ján Vojtaššák patril po vytvorení Československej republiky k trom prvým vymenovaným biskupom. Po prevzatí vlády komunistami v roku 1948 veľmi aktívne spolupracoval pri zakladaní tajných cirkevných štruktúr. V roku 1949 tajne vysvätil na biskupa Štefana Barnáša a prijal ho za svojho spolupracovníka v Spišskej diecéze. Komunisti však už čoskoro odhalili jeho biskupskú činnosť. Zomrel v roku 1965 ako biskup mučeník na následky dlhoročného zlého zaobchádzania.

Michal Buzalka, svätiaci biskup trnavský a titulárny biskup. Jeho biskupské heslo „Per cruce[m] at lucem – skrze kríž k svetlu“ ho posilňovalo počas dlhoročného krutého fyzického a psychického trýznenia. Zomrel 7. decembra 1961 na následky zlého zaobchádzania vo väzení, v povesti svätosti ako mučenícky biskup.

V roku 2002 sa začal proces jeho blahorečenia.

Dňa 7. októbra 1987, na sviatok Ružencovej Panny Márie, bol po krutom mučení štátnou bezpečnosťou zavraždený vo svojej fari v Borovciach 47-ročný farár Štefan Polák. Našli ho mŕtveho na chodbe, priviazaného k radiátoru. Po návšteve u pápeža Jána Pavla II. v roku 1986 vystúpil z „Pacem in terris“, organizácie kňazov verných vláde, a bol pripravený vziať na seba všetky následné nepríjemnosti, súvisiace s týmto krokom. V rámci Mariánskeho roka usporiadal 7. júna – na radosť všetkých veriacich svojej farnosti – slávnosť ku cti Panny Márie. Dlhou procesiou svedčili deti a dospelí o svojej viere. Keďže na procesiu nemal povolenie štátnych orgánov, bolo takéto počínanie farára Poláka považované za neposlušnosť.

Nevítaný vo svojej vlasti

V Ríme bol biskup Hnilica pre spolupracovníkov s pražskou vládou nevítaný a do svojej vlasti cestovať nesmel, čo znamenalo, že nemohol navštíviť ani svoju matku. To ho veľmi bolelo. Rozprával o nej vždy s bážňou a nezriedka so slzami v očiach. Jej modlitbám vďačil nielen za náboženskú výchovu, ale predovšetkým za svoje kňazské povolanie. „*Už ako malý chlapec som zažil,*“ často nám rozprával, „*ako si moja matka kľakla uprostred poľa, keď zazneli zvony kostolíka zo susednej dediny, upozorňujúce na premenenie. A keď ma neskôr tajne navštívila vo väzbe, pošepkala mi: ‚Dieťa moje, zostaň verný Pánu Bohu a svojmu povolaniu, aj keby si za to musel zomrieť.‘*“ Teraz lepšie chápeme, prečo chýbala Pavlovi v cudzine najviac mama. Veľmi rád by sa s ňou o všetkom porozprával. Aj keď bola len jednoduchou sedliačkou, bola veľmi sčítaná a múdra a vďaka svojej hlbokej viere mu vždy dokázala odpovedať na jeho otázky.

Po nevysloviteľných ťažkostiach dostala jeho matka konečne povolenie na vycestovanie do Talianska. Bolo to 12. septembra 1967. Hneď pri zvitání jej biskup povedal: „*Mama, po koľkých rokoch a po koľkých ťažkostiach a prekážkach sa znovu vidíme!*“

Ona sa naňho zahľadela a pokojne povedala: „*Môj milý Pavol, nikdy som nepochybovala o tom, že sa znovu uvidíme. Kedysi som sa modlila, aby si sa stal kňazom, a moja túžba sa splnila. Po tvojom odchode som sa modlila, aby sme sa znova stretli, a bola som si istá, že ma dobrý Pán Boh aj teraz vypočuje.*“ To bola celá ona! Nasledovali nezabudnuteľné týždne pre matku a syna – aj keď to bolo v cudzine.

O osem rokov neskôr sa matke Kataríne podarilo prísť druhýkrát do Ríma. Keď však chcel syn kňaz sprevádzať svoju staručkú matku na spiatočnej ceste domov, dostal iba trojdňové vízum do Maďarska. A tak spoločne leteli, ale len po Budapešť. Hneď na letisku dostal správu, že krajinu musí opustiť najbližším lietadlom. Jeho matku zastavila pohraničná polícia, pretože mala pre svojich príbuzných a známych náboženské predmety a literatúru. Colníci sa jej s pohrdaním a posmechom pýtali, či chce týmto „tovarom“ nakaziť polovicu slovenskej mládeže.

Všetko jej vzali a Katarína Hnilicová dostala od okresného súdu vo Zvolene peňažnú pokutu 900 korún, čo vtedy zodpovedalo priemernému mesačnému platu, a tiež aj zákaz v budúcnosti vycestovať.

Napriek všetkému sa jej predsa len v októbri 1982 ešte raz podarilo navštíviť svojho syna v Ríme. Vo Večnom meste strávila celých osem mesiacov.

V októbri 1985, čiže viac ako tridsať rokov po úteku Pavla Hnilicu z vlasti, ležala Katarína na smrteľnej posteli. Pavol považoval za dôležité, aby využil všetky možnosti a mohol ako kňaz sprevádzať svoju matku v posledných dňoch pozemského života a aby mohol byť prítomný na jej pohrebe. Neváhal písomne poprosiť prezidenta Husáka (o Husákovom obrátení sme písali vo Vítazstve Srdca č. 50) o povolenie vstupu do vlasti. Okrem iného napísal:

„*Prezident má moc a privilégium udeliť milosť aj zločincovi odsúdenému na smrť. Toto privilégium sa využíva na to, aby sa zmiernila ľudská bieda a ľudská bolesť. Aj keď si tento skutok milosrdenstva z Vašej strany nezaslúžim, tak si ho určite zaslúži moja mama. Preto Vás úpenlivo prosím, dovoľte mi prísť k jej smrteľnej posteli a aby som ako kňaz mohol byť prítomný na jej pohrebe. Aj Vy ste mali matku a počul som, že ste ju mali radi a že aj ona Vás ľúbila. Či sme ateisti, alebo veriaci, v láske k matke a v láske k vlasti sme rovnakí. Obaja živíme v sebe lásku k našim matkám a k nášmu milovanému Slovensku. Nech preklenie toto spoločné a hlboko ľudské cítenie priepasť, ktorú vytvorila medzi nami ideológia!...“*

Nedostalo sa mu však ani pochopenia, ani súcitu. Ani samotnému ministrovi zahraničných vecí Talianska Andreottimu sa nepodarilo nič vybaviť, ba dokonca ani pápež Ján Pavol II. nič nedosiahol.

Neúnavný apoštol slova

Biskup Hnilica si bol vedomý svojej úlohy: byť hlasom svojich umlčaných bratov na Východe. A tak neúnavne vysvetľoval Západu „pravdu“ ateistického komunizmu, jeho klamstvá a podvrtné machinácie.

Kázal v Kanade, v Spojených štátoch, v roku 1970 v Južnej Amerike, v roku 1973 v Austrálii a v južnej Afrike. Koncom roku 1975 a v roku 1976 bojoval predovšetkým v Taliansku proti vzráhajúcemu sa komunizmu. V nespočetných prednáškach hovoril o nezlučiteľnosti marxistickej ideológie s kresťanstvom. Precestoval celé Taliansko od severu až po Sicíliu. Nemálo sympatizantov komunizmu, a takí boli dokonca aj medzi kňazmi a rehoľníkmi, sa pod vplyvom jeho kázní „obrátilo“. Dokonca aj zarytí komunisti začali premýšľať o tom, čo počuli od tohto mimoriadneho biskupa. Komunistická tlač ho obviňovala, že svojimi kázňami vedie volebný boj proti ich strane: „*Talianski komunisti nevyšli z volieb ako najsilnejšia strana preto, lebo pomotal hlavy mnohým potencionálnym voličom.*“

V jednom hanopise o ňom stálo: „*Počas svojej antikomunistickej cesty, keď kázal po celom Taliansku, rozdával zázračnú medailu. Tá mala pripomenúť poslucháčom ich povinnosť modliť sa za obrátenie ateistov, zvlášť za tých bojovných.*“

Fatíma

V roku 1942, počas druhej svetovej vojny, zasvätil pápež Pius XII. pri príležitosti 25. výročia zjavenia Panny Márie vo Fatime celý svet jej Nepoškvrnenému Srdcu. Až vtedy sa aj na Slovensku o tom začalo písať viac. V slovenskom preklade sa objavila kniha Fatimské zázraky od Gonzaga da Fonseco, vďaka ktorej sa aj jezuitský novic Pavol Hnilica po prvýkrát dozvedel o udalostiach vo Fatime, a veľmi ho to oslovilo.

Ešte viac sa ho dotkla kázeň na túto tému, ktorú počul 8. decembra 1942 v Ružomberku na sviatok Nepoškvrneného počatia Panny Márie. Už vtedy sa vďaka fatimskému posolstvu prehĺbila jeho láska k Panne Márii. Jej výzva k modlitbe za obrátenie Ruska mladého jezuitu tiež veľmi oslovila, veď dúfal, že raz bude môcť ako kňaz misijne pôsobiť v tejto krajine. Keď bol Pavol v roku 1950 spolu so stovkami rehoľných bratov uväznený, myslel v internačnom tábore ešte intenzívnejšie na Fatimu, pretože sám na vlastnej koži zažil, ako sa komunistické bludy rozširujú z Ruska smerom na Západ. Veď presne to predpovedala Panna Mária v roku 1917 vo Fatime, ak sa ľudstvo nepolepší. Táto bolestná skúsenosť mladého jezuitu navždy poznačila.

Celoživotný fatimský apoštolát

Keď pápež Pavol VI. v roku 1967 oznámil, že pri príležitosti 50. výročia zjavenia Panny Márie vo Fatime navštívi toto pútnické miesto, aby sa tam modlil za Cirkev a za pokoj vo svete, biskup Hnilica okamžite napísal Svätému Otcovi, aby sa modlil aj za prenasledovanú Cirkev a za obrá-

tenie Ruska. On sám odcestoval do Fatimy už 11. mája a strávil dva nasledujúce dni u tamojšieho biskupa, ktorý bol popri sr. Lucii najlepším znalcom fatimských zjavení. Keď mu jeho spolubrat Pavol rozprával o svojich skúsenostiach a interpretoval ich vo svetle fatimských zjavení, biskup Venancio mu povedal: „*Nikoho som ešte nepočul rozprávať tak ako vás. Vy vidíte Fatimu vo svetle vyjadrení pápeža Pia XII., ktorý povedal, že posolstvá z Fatimy a ich hĺbku nemôže poznať ten, kto nepozná komunizmus.*“

Vyvrcholením púte bol, prirodzene, 13. máj. Prišlo viac ako milión pútnikov. Keď Pavol prišiel na tribúnu určenú pre biskupov, bol voľný už iba posledný rad. Aké Božie riadenie! Sr. Lucia sedela priamo za ním, a tak sa s ňou mohol nerušene rozprávať až do príchodu Svätého Otca. Vedela iba málo o prenasledovaní Cirkvi vo východných krajinách, a preto pozorne počúvala jeho rozprávanie. Pred sv. prijímaním naznačil Svätý Otec sr. Lucii, že má prijať hostiu z jeho rúk. Keď váhala ísť dopredu, vzal ju biskup Hnilica za ruku, priviedol ju k Svätému Otcovi a potom ju zaviedol späť na jej miesto. Po sv. omši zavolať pápež sr. Luciu opäť k sebe, a tak ju biskup aj teraz sprevádzal. Všetky filmové kamery boli nasmerované na nich, a tak sa biskup nechcene dostal spolu so Svätým Otcom a sr. Luciou na titulné strany novín a do televízie, kde sa počas nasledujúcich dní vracali k tejto jedinečnej udalosti.

*T*áto nečakaná sláva spôsobila, že biskup Pavol bol v Ríme „zaplavený“ pozvaniami. Predovšetkým z Nemecka a Talianska prichádzali pozvania od biskupov, mariánskych skupín ako Legio Mariae, Modrá armáda, Fatimské hnutie; a od organizátorov rôznych pútí, ktorí ho prosili, aby kázal a prednášal o fatimskom poslanstve.

Odvtedy bol neúnavne na cestách a všade s jednoduchosťou a zo srdca rozprával o svojich skúsenostiach. Jeho fatimský apoštolát sa začal! Keď v roku 1967 jeho matka Katarína Hnilicová konečne dostala povolenie vycestovať, považoval to za osobný dar Panny Márie. Matka so synom sa po šiestnástich rokoch opäť stretli. Putovali do Fatimy, aby sa tam poďakovali Panne Márii.

Hlboké priateľstvo

*D*ňa 16. októbra 1978 bol Karol kardinál Wojtyła, krakovský arcibiskup, zvolený za pápeža. Novinári na to vôbec neboli pripravení, pretože o novom Svätom Otcovi vedeli veľmi málo, veď to bol po 455 rokoch prvý pápež netalianskeho pôvodu! Biskup Hnilica ho naopak poznal veľmi dobre, vďaka vzájomnej spolupráci počas Druhého vatikánskeho koncilu. Keď sa po prvýkrát stretol s Jánom Pavlom II., úprimne, priamo zo srdca mu povedal: „*Svätý Otec, počas Vášho pontifikátu musí prísť k zasväteniu a obráteniu Ruska!*“ Pápež odpovedal: „*Pavol, keď získaš biskupov, pomodlím sa zasvätenie s veľkou radosťou aj hneď zajtra.*“ Už ako biskup mal Ján Pavol II. motto: „*Totus tuus*“, úplnú odovzdanosť Panne Márii. Ale po atentáte na Svätopeterskom námestí 13. mája 1981 získalo jeho *Totus tuus* úplne nový význam. Táto dramatická udalosť pomohla Svätému Otcovi ešte hlbšie pochopiť fatimské poslanstvo.

Biskup Hnilica sa o tom mnohokrát zmienil: „*Prosil ma, aby som mu priniesol všetku literatúru o Fatime. Mnohé texty som mal po poľsky. Všetko si pozorne prečítal a bolo mu jasné, že on je ten pápež, o ktorom hovorí Panna Mária vo Fatime a že on musí uskutočniť toto jej poverenie.*“ Keď potom opustil nemocnicu, vysvetlil mi:

Teraz som pochopil, že jediná cesta, ako zachrániť svet pred sebazničením a pred militantným ateizmom, je obrátenie Ruska podľa fatimského poslanstva.“

*I*ba rok po atentáte, dňa 13. mája 1982, počas d'akovnej púte do Fatimy, sa pápež modlil modlitbu dôvery k Panne Márii. Po modlitbe položil ruky na plecía biskupa Hnilicu a povedal:

„Ty si tu teraz ten najšťastnejší a najspokojnejší zo všetkých biskupov.“

O dva roky neskôr, 25. marca 1984, zasvätil pápež Ján Pavol II. na Námestí sv. Petra, kľáčiac pred originálom sochy Panny Márie z Fatimy, celý svet Nepoškvrnenému Srdcu Panny Márie. Predtým poprosil všetkých biskupov sveta, aby sa s ním zjednotili v tejto zasväcujúcej modlitbe.

Bola to jedna z najradostnejších udalostí v biskupovom živote, keď sa mohol jedinečným spôsobom zjednotený so Svätým Otcom v ten istý deň modliť toto zasvätenie:

„V tento deň som mal tú veľkú milosť, že som sa tajne v moskovskom Kremli modlil toto zasvätenie a dokonca som, schovaný za novinami, v zjednotení so Svätým Otcom celebroid sv. omšu. Bol to výnimočný deň v mojom živote: 30 rokov som sa snažil dostať do Ruska, ale nikdy to nebolo možné. V tento deň ma Božia Prozreteľnosť priviedla do Moskvy. Bol som v Kalkate navštíviť Matku Terezu, s ktorou som spolupracoval už dvadsať rokov. V rámci spiatocnej cesty sa jej podarilo vybaviť mi aj vízum do Moskvy.“

*K*edže som zo Slovenska utiekol, znamenala návšteva východných štátov pre mňa veľké riziko. Mój spoločník mi na hranici povedal: *„Takže ideme na štyri dni do Moskvy? Možno z toho nakoniec bude 14 rokov na Sibíri!“* Pomodlil som sa celý ruženec, kým sme mohli prejsť hranice. Možno povedať, že ruženec bol vtedy kľúčom, ktorý mi otvoril brány Moskvy. Keď som neskôr Svätému Otcovi rozprával o mojom dobrodružstve v Moskve, mal slzy v očiach a povedal: *„Je to pre mňa skutočné znamenie, Pavol, pretože mnohí kardináli, biskupi a teológovia boli proti zasväteniu Ruska Nepoškvrnenému Srdcu Panny Márie. A Boh predsa poslal jedného katolíckeho biskupa do Moskvy, aby sa tam, na mieste, pomodlil zasvätenie. V tento deň ťa Panna Mária viedla za ruku.“* *„Nie, Svätý Otec, ona ma nevedla, ona ma niesla v náručí,“* odpovedal som.

„V hĺbke svojej duše som vedel, že týmto zasvätením Kristov zástupca otvoril bránu na Východ.“

Prevrat

*K*oncom osemdesiatych rokov bol celý svet svedkom neočakávaného pádu ateistického komunizmu, ktorý prenasledoval Cirkev s brutalitou, ktorá nikdy nedosiahla takú intenzitu ako teraz. Biskup Hnilica, ktorý desiatky rokov bojoval za tento prevrat, tým nebol vôbec prekvapený. O nič menej nepochyboval ani Svätý Otec o tom, že pád komunizmu bol dielom Panny Márie. V modlitbe zasvätenia, ktorú sa modlil pápež počas svojej druhej púte do Fatimy dňa 13. mája v roku 1991, s presvedčením zdôraznil: *„Vďaka, Matka národov, za zmeny, ktoré vrátili tak dlho utláčaným a ponižovaným krajinám dôstojnosť a sebadôveru ... Krajiny, ktoré prednedávnom dostali slobodu a teraz sa venujú budovaniu budúcnosti, ťa potrebujú.“*

Pápež Ján Pavol II. sa 8. októbra 2000 spolu s 1500 biskupmi a 80 kardinálmi v rámci Veľkého jubilea modlil znova zasvätenie celého sveta. Biskup Pavol, plný radosti, bol tiež na Námestí sv. Petra. Jeho presvedčenie sa ešte viac utvrdilo: *„Pápež Ján Pavol II. je pápež Fatimy. Nielenže zasvätil seba a celý svet Panne Márii, ale do centra svojho pontifikátu postavil modlitbu a obeť.“*

Apoštol milosrdenstva

Popri šírení fatimského posolstva ležala biskupovi Hnilicovi najviac na srdci úcta k „milosrdnému Ježišovi“ podľa zjavení sestry Faustíny Kowalskej. Povzbudzujúcimi listami a modlitbami za Jána Pavla II. sa zaslúžil a veľkou mierou prispel k blahorečeniu a svätorečeniu sestry Faustíny, veľkej apoštolky milosrdenstva, a k zavedeniu sviatku milosrdenstva pre celú Cirkev na prvú nedeľu po Veľkej noci.

Biskup bol presvedčený: „*Pápež Ján Pavol II. bol najväčším apoštolom milosrdenstva našich čias. Nie je to veľavravné, že ho Pán k sebe povolal práve na vigíliu tohto sviatku? Vo svojom poslednom príhovore, ktorý si Svätý Otec pripravil na Nedeľu Božieho milosrdenstva v roku 2005, zanechal ako dedičstvo nasledovné slová: ‚Ludstvu, ktoré sa zdá byť niekedy stratené, ovládané mocou zla, egoizmu a strachu, ponúka zmŕtvychvstalý Pán lásku – lásku, ktorá odpúšťa a zmieruje ... Lásku, ktorá mení srdce a daruje pokoj ... Ako veľmi potrebuje svet Božie milosrdenstvo!‘*“

Nespravodlivo obvinený

Určite si mnohí z vás spomínajú na nespočetné články v masmédiách, v ktorých sa písalo o záhadnej smrti bankára Roberta Calviho v júni 1982, a o bankovom škandále Banco Ambrosiano v Miláne. Pritom sa aj Vatikánska banka dostala do zlého svetla a biskup Hnilica bol obvinený ako spolupáchateľ. Chceme tu v zjednodušenej forme opísať skutočnú situáciu, ktorá bola – samozrejme – oveľa zložitejšia, než sa to dá vysvetliť na jednej strane.

Nechajme o týchto rokoch prehovoriť samotného postihnutého: „*Hoci som žil v Taliansku, nevenoval som pozornosť veľkým titulkom o škandále Banco Ambrosiano. Až v okamihu, keď som počul o závažnom útoku na Vatikánsku banku a dokonca aj o útokoch proti Svätému Otcovi, začal som sa o to zaujímať. Nemohol som uveriť, žeby Vatikán a jeho spolupracovníci boli takými podvodníkmi, ako ich opisovali v novinách. Tak som cítil povinnosť brániť Cirkev.*“

V tomto čase dostal biskup ponuku na stretnutie s Flaviom Carbonim, bývalým sekretárom zosnulého bankára Calviho. Carboni tvrdil, že vlastní tajné dokumenty nebohého bankára Calviho, ktoré by mohli dokázať nevinu Vatikánu vo veci Banco Ambrosiano.

„*Keď som ho stretol, uisťoval ma o svojom presvedčení, že Vatikán menovanej banke nikdy nespôsobil žiadne škody. Preto som ho povzbudil, aby v tlači začal protikampaň na obranu Cirkvi. Objavilo sa tak mnoho článkov v prospech Cirkvi a Svätej stolice a mienka verejnosti sa skutočne zmenila. V tejto súvislosti ma Flavio Carboni poprosil, aby som mu požičal peniaze na pokračovanie kampane v prospech Vatikánu. Požičanú sumu mi vrátil ako mi slúbil, čo posilnilo moju dôveru v tohto schopného muža. Preto som bol potom ochotný podpísať mu aj prázdne šeky, keďže mi jasne vysvetlil, že nie vždy dopredu vie, akú sumu musí zaplatiť žurnalistom. Vedel som predsa, že nejde o veľké sumy, a tak som nepochyboval. A okrem toho som nikdy nemal na konte veľa peňazí, keďže väčšie príspevky sa odvádzali okamžite d'alej do misií. Keď ma však Vatikánska banka informovala, že na dva šeky s mojím podpisom chceli vybrať oveľa viac peňazí, než bolo na konte, podvod bol jasný.*“

Flavio Carboni bol rafinovaným mafiánom, ktorý pokrytecky – pod zámienkou, že chce pomôcť Vatikánu, vtiahol biskupa Hnilicu do svojich špinavých obchodov.

Oslobodený

V júni 1992 sa vec dostala pred vyšetrovacieho sudcu, ktorý nakoniec musel uznať nezištné úmysly a morálnu bezúhonnosť biskupa Hnilicu. Napriek tomu zariadil, že obvinený bol postavený pred súd. „Musím priznať, že v tejto záležitosti som trpel viac ako v koncentračných táboroch, kde boli zlo a boj proti Cirkvi otvorené a zjavné. Snažil som sa len o to, aby sa dokázala pravda, a som presvedčený, že zvíťazí, aj keby som za to musel položiť svoj život.“

Obvinený odpovedal sudcom päť hodín na množstvo otázok, pričom – ako to napísali známe talianske noviny „30 Giorni“ – „sudcovia, ktorí mali skúsenosti z vypočúvaní najrôznejších zločincov, boli vyvedení z rovnováhy.

Doteraz nemali pred sebou ešte nikdy podobného obžalovaného, ktorý by im rozprával o svojom pohnutom živote a bránil pravdu, za ktorú sa často mnohí hanbia.“

No jeho čistý úmysel ich predsa len nepresvedčil, pretože podľa zmýšľania svetského súdu sa takáto zvláštna dôvera a zvláštny spôsob jeho konania nedali pochopiť. Tak bol dňa 23. marca 1993 vyneseny nezvyčajný rozsudok: tri a pol ročné väzenie, pričom bol trest zároveň zrušený a Pavol Hnilica mohol súdnu sieň opustiť ako slobodný človek. Odsúdený sa s týmto kompromisným riešením predsa len nemohol uspokojiť, keďže nezodpovedalo pravde.

Hneď na druhý deň sa jeho právnici odvolali a prosili o obnovenie procesu. Chceli dokázať nevinu svojho mandanta. „Ako nikdy predtým som počas týchto troch temných rokov právneho vyšetrovania zažil svoju bezmocnosť a slabosť, ale zároveň nikdy nepoznanú vrúcnu dôveru v pôsobenie Ducha Svätého. Nakoniec mi táto skúsenosť pomohla aj spoznať, že sa okrem Boha nemám na nikoho spoliehať: On je jediným obhajcom, utešiteľom a poručníkom.“

Otec Pavol to bral vždy ako významenie, že bol – ako Pán – nevinne odsúdený.

Dňa 8. decembra 2000, na sviatok Nepoškvrneného počatia Panny Márie, bolo súdne konanie definitívne uzavreté. Skončilo sa úplným oslobodením. Áno, po viac ako siedmich rokoch bol oslobodený, ale médiá ohováraním a polopravdami dokázali pošpiniť jeho dobré meno u niektorých jeho priateľov a dobrodincov. Kto ho však skutočne poznal, zostal mu verný i v týchto ťažkých časoch.

Matka Tereza

*V decembri 1964 sprevádzal biskup Hnilica pápeža Pavla VI.
do Indie na 38. eucharistický svetový kongres v Bombaji.*

Tam spoznal Matku Terezu, ktorá v tom čase ešte nebola za hranicami Indie takmer vôbec známa. Prejavil živý záujem o jej prácu medzi najchudobnejšími z chudobných, a tak ho ona vzápätí po kongrese pozvala i k sebe do Kalkaty.

S radosťou navštívil biskup Pavol kláštor sestier Matky Terezy v Kalkate a odslúžil za ne svätú omšu, počas ktorej jedna misionárka zložila svoje sľuby. Chcel, aby na tento slávnostný okamih mladá sestrička nezabudla, ale keďže pri sebe nemal žiaden iný darček, spontánne jej daroval svoj biskupský kríž.

Matka Tereza zaviedla svojho host'a aj do takzvaného „domu zomierajúcich“, ktorý označila za svoju „prvú lásku“. Keďže hľadala prístrešie pre chorých na maláriu, pre malomocných a zomierajúcich, ktorých každodenne nachádzala na uliciach Kalkaty, mestská správa jej v roku 1952 poskytla predsieň jedného hinduistického chrámu. Tam, v dome zomierajúcich, pristúpila k nim zrazu jedna sestrička s fľaškou vody; Matka Tereza ju vzala a obrátila sa na svojho spoločníka. Ukázala na ženu zomierajúcu na matraci a prosila: „*Otec biskup, táto stará žena tu zomiera. Prosím, pokrstite ju!*“ Prekvapene sa opýtal: „*Oboznámili ste ju so základnými pravdami katolíckej viery?*“ Matka Tereza krátko a jednoducho odpovedala: „*Nuž, povedala som jej, že Boh ju miluje.*“ Tu biskupovi rýchlo prebehlo myslou: „*Je teraz azda čas učiť ju tajomstvám viery? Nestačí vedieť, že Boh je láska? Áno, možno to nikto nechápe lepšie ako táto žena, ktorá už 30 rokov žila opustená na ulici a tu sa vďaka obetavej opatere sestričiek prvýkrát stretla s láskou.*“ A pokrstil ju. Biskup Hnilica sa potom ešte dlho rozprával s Matkou Terezou o jej práci a hneď pri ich prvom stretnutí ju prosil, aby prišla do Ríma, kde je tiež dost' ľudskej biedy.

„Príďte do Ríma!“

*B*ezmála o rok po prvom stretnutí, v roku 1965, navštívil biskup Hnilica Matku Terezu v Kalkate druhýkrát, aby ešte lepšie spoznal jej dielo. Medzičasom sa v Ríme poobzeral po vhodnom dome pre kongregáciu a zopakoval svoju prosbu, aby prišla. Matka Tereza s radosťou ukázala svoje odhodlanie, no jednoduché to veru nebolo!

V Ríme sa vyskytlo niekoľko prekážok a i napriek snahe biskupa Hnilicu musel Svätý Otec osobne zakročiť, aby v roku 1968 mohli misionárky lásky otvoriť v barakovej štvrti svoju prvú pobočku. Otec biskup nám často rozprával, ako nakoniec Matka Tereza spolu s piatimi sestrami prišla definitívne do Ríma. Bolo to 22. augusta 1968 na sviatok Panny Márie Kráľovnej. Otec Pavol a jeho spolupracovníci vyzdvihli skupinku na letisku a následne pre nich odslúžil prvú svätú omšu na rímskej pôde. Vo svojom ďakovnom liste pápežovi Pavlovi VI. Matka Tereza 21. marca 1968 napísala:

„Drahý Svätý Otec! Počas môjho krátkeho pobytu v Ríme, pri ktorom ma sprevádzal biskup Pavol Hnilica, som mala možnosť uvidieť niektoré miesta, kde sme stretli mnohých chudobných. Keď som videla ich chudobu a ich utrpenie, vzplanula vo mne túžba poslať im svoje sestry, aby im v láske mohli slúžiť. Ako kardinál Dell' Acqua, tak i biskup Hnilica ma povzbudil, aby sme vo Večnom meste zaviedli náš spôsob charitatívnej pomoci pre chudobných.

Prosím Vašu Svätosť o modlitbu, aby sme v tomto veľkom meste mohli žiť ako pravé misionárky Božej charitatívnej lásky pre chudobných, s chudobnými a ako chudobní. Moje sestry Vám spolu so mnou ďakujú za všetku starostlivosť a lásku, ktorú našej kongregácii a našim chudobným preukazujete.

*Vaše oddané dieťa v Kristovi
Matka Tereza MC*

Matka Tereza neustále vďačne dosvedčovala, že okrem Svätého Otca to bol práve biskup Hnilica, ktorý mal najväčšiu zásluhu na založení kongregácie v Ríme. Nielenže ju pozval, ale po jej príchode ju aj podporoval, kde len mohol. Pri každom vycestovaní mu Matka Tereza hlásila svoj príchod a on ju čakal na letisku, sprevádzal ju po meste, organizoval stretnutia a dokonca jej umožnil aj audienciu u Svätého Otca. Kým ešte nemala v Ríme kláštor, aj pošta Matky Terezy sa bežne doručovala k biskupovi na Via Monte Santo 14.

Tri roky po príchode sestričiek do Ríma oslavoval u nich dňa 30. marca 1971 svoje 50. narodeniny

a bol šťastný: „Medzi nimi sa cítim najlepšie. Tam som bol ako doma. Bolo to u nich jednoduché, bez komplimentov, bez osláv, no o to srdečnejšie.“

„Ďakujem ti, Ježiš, za biskupa Hnilicu“

Na začiatky v Ríme si rada spomínala i Matka Tereza a 16. júna 1984 napísala: „Biskupa Pavla Hnilicu SJ poznám od roku 1964, keď sme sa prvýkrát stretli na Eucharistickom kongrese v Bombaji. Bol to on, ktorý ako prvý privítal misionárky lásky, keď sme 22. augusta 1968 otvorili náš prvý kláštor v Ríme. Týmito riadkami chcem predovšetkým povedať: Ďakujem ti, Ježiš, za biskupa Pavla Hnilicu: za všetko, čím je, za všetko, čo robí – s Ježišom, pre Ježiša a i pre Ježiša v jeho mystickom tele, ktorým je naša svätá Cirkev.

Biskup Pavol Hnilica je známy svojou veľkou láskou k Panne Márii. Kiežby Matka Ježišova i naša Matka vyprosila v tomto mariánskom roku jemu i každému jednému z nás tú veľkú a nádhernú milosť, aby sme sa stali pokornými ako ona a svätými ako Ježiš.“

Z prvého stretnutia týchto dvoch sväto žijúcich ľudí sa vyvinula plodná spolupráca a hlboké priateľstvo, ktoré trvalo vyše 30 rokov – až do smrti Matky Terezy v roku 1997. Dlhoročný sekretár biskupa Hnilicu a dnešný národný riaditeľ pápežských misijných diel v Rakúsku, Dr. Leo M. Maasburg, ktorého veľkodušne, ba často i na dlhé obdobie uvoľňoval biskup Hnilica pre duchovné potreby sestier Matky Terezy, si pri jednom rozhovore koncom januára 2007 v Ríme zaspomínal na niektoré z mnohých stretnutí týchto tak rozdielnych, a predsa podobných duší: „Pokiaľ išlo o nich, boli obaja nadmieru skromní a nenároční.

Na druhej strane ich ochota pomáhať v chudobe každého druhu nepoznala hraníc. Čo tiež dojímal, obaja, každý svojím spôsobom, využívali každý okamih na tichú modlitbu! Zaiste preto v utrpení ihneď spoznali, že je to vždy účasť na utrpení Krista. A tak mohli biskup Pavol, ako i Matka Tereza prijímať pocty práve s takým pokojom, s akým prijímali odmietnutie alebo pokorenie.

Obaja mali zmysel aj pre určitý humor, spojený zakaždým s jemným pedagogicko-náučným zmyslom. Biskup sa stal pre Matku Terezu sprostredkovateľom a poradcom pre všetko, čo sa týkalo Vatikánu a Ruska, kam – mimochodom – sestričky odišli už koncom roku 1988. Otec Pavol bol jej „spojkou“ medzi Pavlom VI. a viackrát aj Jánom Pavlom II. Taktiež predsedal na mnohých liturgických slávnostiach večných sľubov misionárok lásky. Sestry mu zato prejavovali vdáčnosť úprimnou úctou a veľkým rešpektom. Samotná Matka Tereza si na Otcovi Pavlovi najviac vážila jeho lásku k chudobným a jeho pokoru. Nie raz povedala: „Such a holy bishop! He was the first to help us!“ ,Taký svätý biskup! Bol prvým, ktorý nám pomohol!“

Jednota s fokolarínmi

„Otec Mária prišiel do našej ‚Rodiny‘ a my sme ho vždy považovali za skutočného spolupracovníka diela!“

Chiara Lubichová, zakladateľka fokolarínov, mala v roku 1939 na púti v Lorete ako 19-ročná vnútorné vnuknutie, ktoré rozhodlo o jej povolání. O štyri roky neskôr zložila 24-ročná učiteľka základnej školy spolu s niekoľkými spoločníčkami sľub, že svoj život zasväti Bohu v duchu Evanjelia. Malá skupina fokolarínov sa svojou skromnosťou a úprimnou láskou stávala pre laikov stále viac atraktívnou.

V rokoch 1948/1949 organizovalo Chiarino dielo prvé spoločné letné stretnutia, takzvané Mariapoli. Na jednom takomto stretnutí, ktoré priťahovalo stále väčšie zástupy, došlo na začiatku septembra v roku 1953 v Dolomitoch k prvému, i keď krátkemu kontaktu Pavla Hnilicu s hnutím fokolarínov; o ich existencii sa dozvedel len krátko predtým od svojich jezuitských spolubratov v Ríme. V auguste v roku 1954 sa Pavol Hnilica zúčastnil – taktiež v Dolomitoch – po prvýkrát na dvojtýždňovom Mariapoli tejto mladej, rýchlo rastúcej komunity. Aktívne sa zúčastnil na všetkých stretnutiach; atmosféra bola radostná, rozhovory priame a nenútené, vzájomné vzťahy prirodzené a verné evanjeliovej zásade: „... aby všetci jedno boli“. Po troch dňoch mladý jezuita konečne stretol zakladateľku diela. Ich dvojhodinový rozhovor bol dojímavou duchovnou výmenou od srdca k srdcu.

Chiara Lubichová bola hlboko dojatá tým, s čím sa jej zveril mladý kňaz, čo jej povedal o svojej tajnej biskupskej vysviacke a strašnom prenasledovaní Cirkvi na Východe. Späťne o tom napísala vo svojom kondolenčnom liste z 11. októbra 2006 pri príležitosti smrti biskupa Hnilicu: *„Mali sme dlhé, dôležité stretnutie. Bol veľmi poznačený silnou skúsenosťou života s komunistickým režimom vo svojej vlasti – na Slovensku. Bol presvedčený, že jediný liečivý prostriedok proti ateistickému komunizmu je intenzívne žitá jednota kresťanov v rámci Corpus Mysticum. Na tomto stretnutí Mariapoli v roku 1954 našiel odpoveď na svoju túžbu. Aj keď sme mu vysvetlili, že v našom hnutí nemáme žiadne iné špeciálne ciele, než žiť Evanjelium, predsa sme splnili jeho prianie a zasvätili sme sa Nepoškvrnenému Srdcu Panny Márie, aby sme ešte jasnejšie spoznali Božie plány pre naše hnutie.“*

Bolo to 22. augusta. Počas nasledujúceho týždňa Chiara v modlitbe stále jasnejšie chápala, že dôležitou úlohou jej diela bude – v zmysle fatimského posolstva aj snaha prinášať Boha do krajín východného bloku. V roku 1955, iba o rok neskôr, sa na Pavlovu radosť objavili skutočne prví fokolaríni, ktorí chceli priniesť kresťanskú radostnú zvesť za železnú oponu. Anna Fratta, jedna z fokolarínov, ktorá potom strávila 30 rokov na komunistickom Východe, dosvedčila: *„Stretnutie s biskupom zapálilo v našich srdciach zvláštnu lásku k Ježišovi, ktorý svoju opustenosť prejavil výkrikom v tejto prenasledovanej časti svojej Cirkvi.“*

Pre biskupa Hnilicu sa dôležité stretnutie v roku 1954 ukončilo tým, že mu Chiara podľa zvyku fokolarínov dala nové meno, ktoré si vždy veľmi vážil. Aj to pripomenula zakladateľka v kondolenčnom liste:

„Pre jeho výraznú mariánsku úctu sme ho nazývali ‚otec Mária‘. Počas celých tých rokov nikdy nezabudol zatelefonovať mi na každý mariánsky sviatok. Svojím životom prispel skutočne k tomu, aby Nepoškvrnené Srdce Panny Márie zvíťazilo! Sme Bohu hlboko vd'ační za dar, ktorým bol ‚otec Mária‘ pre Cirkev a pre dielo.“

Dňa 8. septembra 2006, štyri týždne pred jeho smrťou, zatelefonovala Chiara Lubichová ťažko chorému biskupovi, aby mu poslednýkrát osobne vyjadrila, ako hlboko si ho váži.

Ochraňoval nás!

Fokolaríni v roku 1954 prijali „otca Máriu“ do svojich najužších kruhov. Čiastočne žil dokonca s nimi a desaťročia úzko spolupracovali. No mladé dielo vtedy ešte nemalo také uznanie vo svete, nebolo také obľúbené a tak rozšírené ako dnes! Počas pontifikátu Pia XII. boli fokolaríni vystavení závidosti, odporu, ohováraniam a nevraživosti aj zo strany Cirkvi. Niektorí biskupi ich sledovali s nedôverou a najväčší protivníci sa nachádzali práve v rímskej kúrii. Pre biskupa Hnilicu však bolo jasné, „že toto nové, Bohom inšpirované hnutie novým spôsobom apoštolátu a vnímaním života vo svetle Evanjelia dokáže obnoviť svet“. Preto investoval všetky svoje sily – ako aj neskôr vtedy ešte u takmer neznámej Matky Terezy – do rozširovania hnutia fokolarínov, bránil ho tam, kde boli proti nemu, a otváral oči tým, ktorí ho zaznávali.

Neúnavne bojoval za fokolarínov, navštevoval biskupov, kardinálov, členov Svätého officia a rehoľných predstavených, aby získal ich podporu pre toto hnutie. Dvakrát hrozilo hnutiu fokolarínov, že bude zakázané, až nakoniec Pius XII. odňal Svätému officiu kompetenciu v tejto veci a osobne sa postaral o to, aby sa našlo pozitívne riešenie. Počas pontifikátu Jána XXIII. došlo k schváleniu hnutia fokolarínov pod názvom Máriino dielo. Pavol VI. mu udelil definitívne pápežské schválenie.

Stali sme sa jeho rodinou

Jeden kňaz, ktorý ako seminarista častejšie pôsobil v Rusku už pred pádom železnej opony, sa v Moskve dozvedel o biskupovi Hnilicovi žijúcom v Ríme, ktorému veľmi ležala na srdci evangelizácia ateistického Východu. Preto ho v Ríme navštívil a popri svojich skúsenostiach z Ruska mu porozprával aj o Rodine Panny Márie, ktorú chcel biskup následne bezpodmienečne spoznať. Neskôr si vždy veľmi rád spomínal na toto prvé stretnutie: „Dňa 8. decembra 1989, na sviatok Nepoškrvnenej Počatia Panny Márie, som stretol skupinu mladých ľudí, ktorú viedol P. Joseph Seidnitzer a P. Paul Maria Sigl. Uprostred mnohých ťažkostí si uchovali nielen svoju hlbokú vernosť Svätému Otcovi, ale aj mariánsku charizmu, ktorá teraz v Cirkvi začína čoraz viac prevltať. Od tohto sviatku Nepoškrvnenej som sa zasadzoval za obranu a ochranu tohto Božieho diela.“ Od začiatku sa biskup cítil byť u nás „doma“, a práve preto počas tohto pamätného mariánskeho sviatku v roku 1989 skonštatoval: „Po prvýkrát nachádzam takmer po štyridsiatich rokoch echo na môj prísľub, celkom sa zasadzovať za Spoluvykupiteľku.“ A žartovne dodal: „Ja som biskup bez spoločenstva a vy ste spoločenstvo bez biskupa.“

Rovnako, ako keď sa angažoval za hnutie fokoláre, ani v súvislosti s nami ho nevedeli odraďovať žiadne prekážky; napr. keď išlo o to, aby vo Vatikáne, uprostred veľkých trápení, odvážne a rozhodne obhajoval cirkevnoprávne záležitosti spoločenstva. Už v roku 1968, na želanie pápeža Pavla VI., začalo pod vedením biskupa Hnilicu fungovať laické hnutie „Pro fratribus“. My, mladí misionári a misionárky, sme sa dali k dispozícii tomuto už existujúcemu laickému hnutiu a ako

„misijné srdce“ súkromného združenia veriacich sme 14. augusta 1992 u biskupa Eduarda Kojnoka v Rožňavskej diecéze dostali prvé cirkevné schválenie pod názvom „Pro Deo et fratribus – Rodina Panny Márie Spoluvykupiteľky“. Po dôkladnom skúmaní priebehu nášho vývoja, našej špirituality a misijného pôsobenia prišlo 25. marca 1995, na našu veľkú radosť, k pápežskému schváleniu „ad experimentum“ a presne o deväť rokov neskôr – na sviatok Zvestovania Pána v roku 2004 sme dostali definitívne schválenie ako medzinárodné združenie pápežského práva „Pro Deo et fratribus – Rodina Panny Márie“.

Prvé misijné skúsenosti

Už od začiatku bolo misijné úsilie nášho spoločenstva upriamené na celosvetový apoštolát. Preto dnes pôsobíme v rôznych krajinách západnej a východnej Európy, strednej Ázie a v Južnej Amerike. Biskup Pavol nám v roku 1989 v Innsbrucku povedal: „Ďakujem Pánovi, lebo sa konečne plní sen, ktorý v sebe nosím už vyše 40 rokov: nájsť pre misiu v Rusku misionársku silu, ktorú pripravila sama Panna Mária, aby spolupracovala na uskutočnení víťazstva prisľúbeného vo Fatime.“

To bolo aj najhlbšie pranie Jána Pavla II. Otec biskup o tom často rozprával: „V roku 1981, na 30. výročie mojej biskupskej vysviacky, som koncebroval sv. omšu so Svätým Otcom. Pri raňajkách som zažartoval: ‚Svätý Otec, len vy máte ešte väčšiu diecézu, celý svet. Potom nasleduje moja: Peking – Moskva – Berlín.‘ Svätý Otec mi vážne odpovedal: ‚Pavol, to je tvoje misijné územie. Je najväčšie, najťažšie, najnebezpečnejšie, ale aj to najnaliehavejšie. Zozbieraj na túto misiu tie najlepšie sily Katolíckej cirkvi.‘“

Po páde železnej opony sa otvorila aj cesta pre misiu na Východe a ihneď v lete 1991 išli naši prví misionári do Ruska a Arménska. Bolo to priekopnícke obdobie! Za milosť sme považovali predovšetkým aj to, že sme boli v Moskve práve v dňoch prevratu v auguste 1991.

A tak sme mohli na Červenom námestí rozdať vojakom v tankoch stovky zázračných medailí Panny Márie. Bez výnimky ich všetci vd'ačne prijali, ba dokonca dôstojníci posielali za nami vojakov, aby vypýtali medaily pre svoje ženy a deti doma!

V roku 1993 sme otvorili prvé trvalé misijné stanice v Moskve, Kazachstane a na Sibíri. Sr. Teresa, jedna z prvých siedmich misionárok, pôsobiaca už 14 rokov v sibírskej obci Talmenka, spomína: „Keď som v ten večer, v náručí so sochou Panny Márie, pri teplote -29 °C vystúpila so svojimi spolusestrami z lietadla v Novosibirsku, pocítila som k tejto krajine lásku, ktorá vo mne pretrváva až dodnes.“

Keď sme o našich prvých skúsenostiach na Východe mohli 24. augusta 1993 porozprávať Svätému Otcovi, povzbudil nás: „Modlite sa, aby Západ pomáhal Východu a Východ Západu. Požehnávam vás, modlite sa, modlite sa veľa!“

Počas týchto prvých rokov nášho apoštolátu s deťmi, mladými, starými a chorými mal možnosť konečne aj otec biskup Hnilica prísť do Ruska, na Ukrajinu a do Kazachstanu, kde naplnený radosťou na mnohých pastoračných cestách kázal a posviacal nové kostoly a kaplnky našich misijných staníc. Vďaka otvorenému srdcu otca biskupa sa stali známymi jeho gestá ekumenizmu: pri stretnutiach s pravoslávnyimi biskupmi a kňazmi urobil vždy rozhodujúci prvý krok práve on. S pribúdajúcimi rokmi hovoril stále častejšie aj o evanjelizácii Číny.

Pre biskupa Hnilicu, ktorý 30 rokov nedostal žiadne povolenie na vstup do vlasti, boli naše misijné začiatky na Slovensku obrovskou radosťou. Zažil, ako v roku 1991 kardinál Korec povolal do

Nitry dve naše sestry a P. Paula Mariu. Tu mali ako učitelia a vychovávateľa spolupracovať na duchovnom vývoji novozaloženého gymnázia.

Apoštolát, ktorý naše spoločenstvo rozvíjalo medzi študentmi, bol mimoriadne požehnaný; z tohto gymnázia sa v priebehu niekoľkých rokov rozhodlo 43 mladých ľudí pre život zasvätený Bohu; teraz títo mladí – 29 sestier a 14 kňazov a bratov – pôsobia ako misionári na rôznych miestach. Prostredníctvom rožňavského diecézneho biskupa Eduarda Kojnoka sme v roku 1993 dostali v malej dedinke Stará Halič dve cirkevné budovy, ktoré počas minulého režimu chátrali. To boli skromné začiatky nášho materského domu. Medzičasom už odtiaľ vyšiel veľký počet sestier, ktoré už aj počas noviciátu vypomáhali v lete v Rusku, na Ukrajine a v Kazachstane.

Náš dobrý otec biskup si nikdy nenechal ujsť slávnostnú obliečku nových sestier. S takou istou láskou vysvätil aj takmer všetkých diakonov a kňazov nášho spoločenstva, počnúc prvými piatimi kňazmi, ktorí prijali svätenie v roku 1993 vo fatimskej Kaplnke Zjavenia Panny Márie. Všetci naši kňazi to považovali za privilegium, že mohli byť vysvätení týmto biskupom, ktorý žil tak hlboko zjednotený s Bohom.

Opäť vo svojej vlasti

*K*ed' 17. novembra 1989 padla vláda komunistického režimu v ČSSR, mohol aj Pavol Hnilica po tridsiatich ôsmich rokoch konečne pricestovať do svojej vlasti. Spomínal, ako zastal so svojim sprievodcom hneď za hranicami a napriek sychravému počasiu „ ... sme sa úctivo poklonili a so slzami v očiach sme pobzkali zem našej vlasti.“

Jedna z jeho prvých ciest ho viedla do rodnej dediny Uňatín, kde slávil sv. omšu v izbe, v ktorej zomrela jeho matka. Potom navštívil skoro všetky domy, v ktorých boli počas komunizmu uväznené rehoľné sestry. Všade ho prijali s veľkou radosťou, pretože prinášal slová útechy a nádeje. Keď sa vrátil späť do Ríma, zdôveril sa svojim spolupracovníkom: „*Všetko to, čo sa teraz na Slovensku udialo, je odplatom za pokorenia, utrpenia a nedocenenia, ktoré sme v minulosti museli znášať. Je to odpoveď neba na naše modlitby, dobré skutky, prosby a všetko, čo sme urobili na želanie Panny Márie z Fatimy. Bol som preniknutý vďačnosťou a cítil som sa šťastným, že som sa ako jeden z mnohých mohol zúčastniť tejto historickej udalosti.*“

Neobyčajné primície

*U*ž o niekoľko mesiacov neskôr sa mali konať jeho verejné primície. Dňa 29. apríla 1990, na sviatok sv. Kataríny Sienskej, patrónky jeho matky, prišlo viac než 15 000 veriacich z celého Slovenska, aby spolu oslávili túto udalosť. Vo svojej kázni hovoril o veľkom víťazstve milosti a predovšetkým o tom, ako dobre pochopil zmysel a silu spoluvykupiteľského utrpenia počas celých tých rokov:

„*Každý z nás pozná kresťanskú pravdu: Per crucem ad lucem – skrze križ ku svetlu, k spáse. Je to veľmi dôležité, aký postoj máme voči utrpeniu: či ho prijmeme z Božích rúk a stane sa nám prameňom radosti v tomto a vo večnom živote, alebo či sa mu vzoprieme a budeme ho niesť s rúhaním a nadávkami.*“ A s vďačnosťou a úctou hovoril o svojom duchovnom otcovi, Msgr.

Nécseyovi:

„Keď bývalý minister Čepička tvrdil, že Cirkev na Slovensku je na kolenách, arcibiskup Eduard Nécsey výstižne poznamenal: „Áno, komunisti urobili všetky potrebné opatrenia na to, aby zničili Cirkev. Zabudli však na to najdôležitejšie, na pôsobenie Ducha Svätého.“ Dnes vidíme, kto mal pravdu: ministri, ktorí sa spoliehali len na ľudskú silu, alebo biskup, ktorý veril v pomoc Ducha Svätého pre prenasledovanú Cirkev. Biskup Nécsey bol presvedčený, že náš slovenský národ zostal Bohu a Cirkvi verný preto, lebo si osobitne uctieval Božské Srdce Ježišovo a Srdce Panny Márie. Dnešný deň je toho dôkazom!“

*N*akoniec ho pozdravil arcibiskup Ján Sokol. Začal slovami: *„Všetko je tu neobyčajné, aj váš život, ktorý je tak podobný životu Krista ... Vám štyridsať rokov volali mocnári tohto sveta „Ukrižuj ho!“, a to v takej miere, že ste nielenže nemohli vstúpiť do vášho rodiska, ba dokonca ani celkovo na pôdu vášho milovaného Slovenska ... Chcem vám poďakovať za všetko to, čo ste pre tento národ pod Tatrami urobili. Len Boh sám pozná všetky tie dobré skutky, ktoré sa prostredníctvom Vašich rúk dostali Vašej vlasti a tomuto národu!“*

Keď sa po skončení tejto trojhodinovej sv. omše spievala pápežská hymna ako prejav vernosti Svätému Otcovi, neostalo ani jedno oko suché.

Na vrchole svojho života

*O*tec Pavol bol vždy veľmi aktívnym človekom radujúcim sa zo života, ktorý hľadel do budúcnosti s veľkými plánmi. Vo svojej láske k Cirkvi a k duším mal neustále nové nápady, ktoré chcel vidieť najradšej okamžite uskutočnené. Často sa porovnával so sv. Pavlom, keď mienil: *„Dnes by mu bol tak Jumbojet dosť rýchly na to, aby posolstvo Božej lásky priniesol všetkým ľuďom.“* Staroba bola preňho, ako pre všetkých ľudí, skutočnou skúškou. Posledné mesiace strávil na našej misijnej stanici v Čechách, v Kláštore Božieho milosrdenstva v Nových Hradoch, obklopený láskavou starostlivosťou bratov a sestier svojho spoločenstva. V skrytosti a v tichu tu jeho duchovný život dosiahol svoj vrchol. Ten, kto ho navštívil, cítil, že tu sa už nehovorí o zbytočnostiach. V jeho blízkosti si človek jednoducho musel spomenúť na modlitbu a nebo, predovšetkým ale na lásku. Pre telesnú slabosť a mnohé bolesti sa stal nápadne miernym a jemným. Za všetko sa poďakoval a okamžite prosil o odpustenie, ak mu z úst pre chorobu vykĺzlo netrzeplivé slovo. Každý v ňom našiel nežnú lásku pravého otca.

Naše sestry rozprávajú: *„V posledných mesiacoch nášmu milému biskupovi odopreli poslušnosť nohy, a tak sme ho denne museli viackrát prevážať na vozíku k soche Panny Márie na konci chodby, kde jej zveroval svoje úmysly. Jeho láska k Panne Márii sa v posledných týždňoch stala očividne detskejšou, plnou dôvery.“*

Aj keď bolo jeho telo slabé, jeho duch bol čulý. Tak sa jeho denná činnosť zúžila a sústredila na meditáciu a modlitbu. Hneď ráno, keď sa pomodlil breviár, čítal si v Denničku sv. Faustíny a poznačil si tie slová, ktoré sa ho zvlášť dotkli. V jeho spisoch nachádzame niekoľko fixkou zvýraznených slov, ako napr.: *„Ako si so mnou zjednotená v živote, tak budeš zjednotená aj v okamihu smrti“* (1552); alebo: *„Modlitbou a utrpením zachrániš viac duší ako misionár samotným učením a kázaním“* (1767).

Počas dňa nás viackrát prosil, aby sme sa s ním modlili ruženec Božieho milosrdenstva, prípadne mu ho pustili z CD. Chcel sa takto modliť, keď mu pre slabosť aj rozprávanie spôsobovalo veľkú

námahu. Neprešiel ani jeden deň bez toho, aby sa nepomodlil novému k Božiemu milosrdenstvu. Nikdy nevynechal modlitbu sv. ruženca a už vôbec nie sv. omšu. Bola vyvrcholením jeho dňa.

*B*iskup Hnilica veľmi pozorne počúval, keď sme mu čítali zo spisov Božej služobnice Consolaty Betrone. Vlastnou rukou si na malý papierik napísal Ježišove slová adresované Consolate a pripevnil si ich na svoj budík, aby na ne nezabudol: *„Každý skutok z lásky zachráni jednu dušu! Nestrácaj čas!“* Celý jeho život bol naplnený horiacou túžbou zachraňovať duše.

Často nám citoval z fatimského posolstva o vízii pekla a plný bolesti dodal: *„Koľko duší ide do zatratenia, pretože niet nikoho, kto by sa za ne obetoval a modlil. Boh bude žiadať vyúčtovanie za ne aj od nás, pretože sme poznali jeho posolstvo.“* Stále si prial, aby sme sa s ním modlili túto strelnú modlitbu malých duší: *„Ježiš, Mária, milujem vás, zachráňte duše!“* A mnohým, ktorí ho prosili, aby im na záver ešte čosi povedal, zopakoval iba svoju obľúbenú modlitbu.

Moje srdce je pripravené

*T*en, kto sa opýtal otca biskupa Hnilicu, ako sa má, dostal odpoveď: *„Ako chce Boh!“* Celou jeho snahou bolo vidieť vo všetkom Božiu vôľu a prijať ju. Často nám hovoril: *„Plniť Božiu vôľu je to najdôležitejšie v živote.“* Niekoľko dní pred svojou smrťou (30. septembra) otvoril Denníček sestry Faustíny a prosil nás, aby sme mu prečítali odsek č. 1589:

„Neviem, ó, Pane, o ktorej prídeš hodine, a teda bdiem neustále a načúvam ... Čakám na Teba, Pane, uprostred ticha a mlčania, s veľkou túžbou vo svojom srdci ... Príd' už, najsladší môj Pane, a vezmi moje roztúžené srdce tam, k sebe, do tých výšin nebeskej krajiny ... Nezaújmajú ho tohto života nížiny, lebo moja vlasť, to je nebo.“

Na tomto mieste nás prerušil a povedal: *„Moje srdce je pripravené, moje srdce je pripravené; Pane, prečo neprichádzaš? Moje srdce je pripravené ... začni robiť to, čo som práve počul.“* Potom sme sa asi pol hodinu modlili modlitbu odovzdanosti: *„Ó, Ježišu, celkom sa ti odovzdam. Postaraj sa o všetko!“* a neustále opakoval slová: *„Moje srdce je pripravené, moje srdce je pripravené!“* To sa nás hlboko dotklo. Práve týmito slovami začal svoje zasvätenie Božskému Srdcu Ježišovmu a Nepoškvrnenému Srdcu Panny Márie, zasvätenie, ktoré napísal vlastnou krvou vo veku 21 rokov (porov. Víťazstvo Srdca č. 55).

Začiatkom októbra ho sily až tak opustili, že už viac nereagoval. Od tohto času boli uňho v izbe bratia a sestry vo dne v noci, sledovali jeho zdravotný stav a modlili sa. P. Paul Maria mu priniesol pozdrav od všetkých tých, ktorí mu telefonicky vyjadrili svoju spätosť v modlitbe. Pokojne a zrozumiteľne mu rozprával, nachýlený k jeho uchu a vymenoval aj všetkých tých bratov a sestry, čo sa nachádzali v izbe. Potom dodal: *„Všetci vás milujem!“* A hoci sme si mysleli, že otec biskup už nie je pri vedomí, zomierajúci slabým hlasom celkom nečakane zašepkal:

„Aj ja! Ďakujem!“

Boli to jeho posledné slová.

8. októbra 2006 nakoniec opustil túto zem. Ráno o 6.15 hodine celkom pokojne vydýchol naposledy, keď sme (jeho brat Janko a my sestry) dokončili modlitbu ruženca Božieho milosrdenstva.

T keď biskup Pavol Mária Hnilica a P. Paul Maria Sigl navonok nestrávil spolu veľa času, boli predsa jedno srdce a jedna duša. Veľká dôvera, ktorú biskup získal počas vyše 15-ročnej spoločnej práce, je najkrajšie vyjadrená v jeho testamente z 11. októbra 2005, v ktorom vlastnou rukou napí-

sal svoju poslednú vôľu niekoľkými jednoduchými slovami vo svojom slovenskom materinskom jazyku: „Zanechávam P. Paulovi Siglovi, zakladateľovi Rodiny Panny Márie, svoje vlastníctvo ... a celé svoje duchovné dedičstvo.“

P. Paul Maria zase pochopil srdce biskupa tak dobre ako takmer nikto druhý. Dokazujú to slová, ktoré vyslovil v mene nás všetkých pri jeho rakve počas pohrebnej sv. omše dňa 18. októbra 2006 v trnavskej arcibiskupskej katedrále.

„*Tak rád by som hovoril oveľa dlhšie, ale, žiaľ, boli mi dané len tri minúty. Vám, milovaný otec biskup, by som chcel povedať slová lásky – slová lásky prostredníctvom vďaky, prostredníctvom prosby o odpustenie a prostredníctvom sľubu.*

J. E. Joachim kardinál Meisner, kolínsky arcibiskup, nám vo svojom kondolenčnom liste povedal: „Máme viac dôvodu ďakovať ako smútiť, pretože Vy, otec biskup, ste boli pravým biskupom vyznávateľom, ktorý teraz oroduje za nás u Boha. Akú pravdu má Jeho Eminencia! My vieme, že nie ste mŕtvy, ale žijete a pomáhate nám teraz viac než kedykoľvek predtým.

Mnohí hovoria, že ste svätec. To môžem len potvrdiť – spolu so všetkými tými, ktorí mali privilégium žiť vo Vašej blízkosti. Pretože už len Váš život bol pre nás ustavičnou kázňou – kázňou lásky. Vo Vašej blízkosti sme sa naučili, ako môžeme viac milovať Boha. A naučili sme sa, ako možno žiť zasvätenie sa Nepoškvrnenému Srdcu Panny Márie vo všednom dni. Predovšetkým sme sa ale naučili všetkým všetko odpustiť. Za to Vám nemôžem dostatočne poďakovať.

Áno, Vy ste vždy všetkým všetko odpustili, ale my sme nie vždy prosili o odpustenie. A to chcem urobiť v tejto minúte: Poprosiť Vás o odpustenie v mene tých, ktorí Vás urazili a pokorili. Ale aj v mene všetkých tých, ktorí Vás vedome klamali a ktorí sa pokúšali zničiť Vaše dobré meno.

Keď ste vtedy v Ríme boli falošne obvinený a stáli ste pred sudcom, neobhajovali ste sa, aby ste získali výhodu, ale mlčali ste. My sme ale vo Vašich očiach videli bolesť vnútorného poníženia. Neobhajovali ste sa a mlčali ste ako pravý biskup vyznávateľ, ktorý nielenže má odvahu hovoriť v pravom čase, a tak vie vydať svedectvo o pravde, ale dokáže aj v pravom okamihu mlčať. Preto aj tu sa prejavilo Božie prisľúbenie, ktoré nám dal vo Svätom písme, ako pravdivé, že svojich svätých bude obhajovať sám.

Nášu lásku by som teraz chcel vyjadriť ešte jedným sľubom: Z celého srdca sa chceme i naďalej snažiť ešte s väčšou horlivosťou celosvetovo rozširovať posolstvo Božieho milosrdenstva, tak ako ho Pán Ježiš zjavil slovanskej svätej Faustíne Kowalskej.

Sľubujeme Vám, že sa budeme snažiť žiť zasvätenie Nepoškvrnenému Srdcu Panny Márie v duchu Evanjelia vo všednom dni, aby sa aj prostredníctvom Vášho spoločenstva uskutočnilo víťazstvo jej materinského Srdca, ktoré prisľúbil Boh vo Fatime a o ktorom ste tak nespočetne veľakrát kázali.“